

15. aastakülg

15. aastakülg
15. aastakülg

H. B. Kreutzvaldi nim.
Eesti NSV Riiklik
Raamatukogu

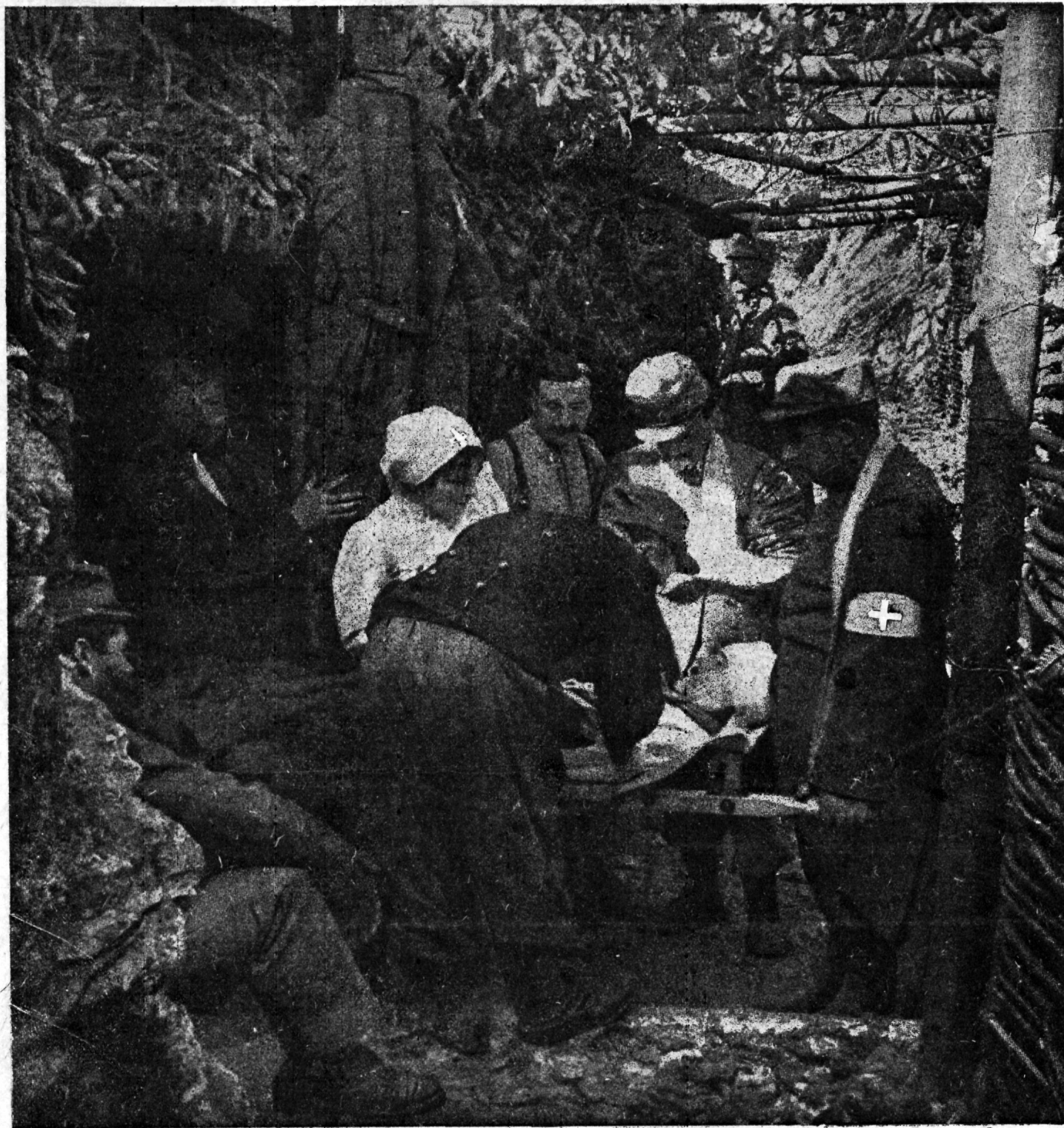
Meie Mats

2026

Nr. 123.

Laupäeval, 24. detsembril (6. jaanuaril 1917.) 1916.

Nr. 123

Haavastumise punkt Soedani esliini läheduses.

Säid pühi!

Ja rahu maa peal.

W. L. Georgi järele -Im.

1.

Graice Langsdal lastis väsinult titli, millele ta nõõpa külge oli õmmelnud, põlwelele langeda, silitas täiega lahtelt riidet, nagu tunneks ta selle all kellegi armastatud südame põtsumist, ja hakkas siis tihedalt nutma.

Itka veel mitte mingisuguseid teateid! Tema waimu-filme ette fertisid kurwad pildid: kord nägi ta oma haawatud meest suremas, kord jälle ühishaubas, kuhu tema armsamat lihes teistega maeti. Ta teadis ainult seda, et ta jäljeta kadunud oli, ja see teadmatus tundus talle kõige tihedamast tõest mõrudam olewat.

Graice püüdis nuukjumist tagasi hoida, et mitte ema, kes teed oodates magama oli uinunud, üles äratada.

Kuid seal liigutaski ta ennaft juba tugitoolis ja küüsis unise häälega:

"Itka veel mitte m'ngisuguseid teateid?"

"Ei, ema. Ma walmistan sulle kohje teed," wastas Graice kogeledes.

"Smeik. Aga rahusta ennaft, küll me temast eht peagi midagi kuulame."

Ümberringi walitses õõsine waitus. Nõrgalt wabises piirituselambi tulute, mille peale Graice teekannu seadis. Gemalt kostis kellegi joobnud laul, wahetewahel nõrk lapse häälitsemine. Seal aga kuuldusid kirjakandja sammud . . . Läheb wist jällegi mööda, nagu harilikult alati?

Soolega kuulatab Graice iga wähemat kobinat: sammud lähenewad, seal koputatakse ühe pihta . . .

Graice pani teekannu tafatesi lauale, astus rahulikult trepist alla, wõttis rahulikult kirja wastu. Eru näis temas nagu äratardunud, süda oma tegewuse nagu lõpetanud olewat.

Mõni minut hiljem luges ta mehe seltsimehe kirja lumivalge näoga läbi.

Kiri oli lühike:

"See juhtus täitsa ootamatalt. Satslased ei olnud meid veel üles leidnud, ja nende pommid kukkusid meie seljataha. Meie liikumise tihedas põestikus edasi. Jaad' ja minu wahet oli kolm meest, ja meie lätsime täitsa rahulikult edasi. Korruga lõhtes pomm otse meie peade kohal, ja ma nägin, kuidas Jaad' koha maha kukkus ja niitwiisi lamama jäigi. Meie aga pidime edasi liikuma, ja nii ei saanud ma teda enam kudagi aidata."

Ema wõttis kirja Graice käest, kes jõuetult pea lauale langeda oli lastanud, ära ja luges selle üle läbi. Siis wõttis ta wärisewate kätega ütre ümbert kinni.

"Nuta," ütles ta seeiuures taha, "siis hakkab südamel kergem . . . Nuta, tütar!"

Ta astus tahtmata sammu tagasi, kui tütar pea üles tõstis. Graice nägu oli wihasi nagu äramoonutatud, filmad nagu põlesid tal peas.

"Kergem!" kordas ta. "Ei, see on wõimata! Minu Jaad' on äratapetud! Ei, enam ei jää ma siia . . . Ma tahan tema surma eest kätte tasuda, tahan kätte tasuda, kuni ma eluta olen; tahan ainult selleks elada, et mõrtsukatele kätte tasuda."

2.

Riimme päewa hiljem astus noor halastaja-õde, punane rist rinnas, wanast majakesest Cambervilles wälja. Ta põõras ümber, et veel korraks pilku heita wäilse majakese peale, kuhu ta kord õnneliku pruudina elama oli asunud. Näidid lamas tema armastatud mees surnult teadmata lauguses, kuna ta ise, kurbust ja wiha maha surudes, sinna läks, kus õhtul wäerinnale saadetaw sanitar-falk teda ootas. Kõik oli rutemine läinud, kui Graice seda oodata oli teadnud. Enne meheleminekut oli ta halastaja-dena ühes Londoni haigemajas ametis olnud. Ja nii wõeti ta ilma wiibimata ametisse. Aga seda ei teinud ta mitte selleks, et seal laugel sõjawäljal halastust ja armu jagada, waid selleks, et kõigile waenlastele, kes talle kätte satuwad, oma mehe surma eest kätte tasuda.

Kuid see ei õnnestanud tal mitte niipea. Graice saadeti Prantsuse haigemajas, mis Reimffist põhjapool asus. Esialgul kohus ta haawatute hirmsaid piinasi ja kannatusi nähes ära, kuid sellest tundmusest sai ta peagi jagu, ja pealegi sattus ta ka nii ägebasse tööhoosse, et tal selle peale mõtlemisses aegagi üle ei jäänud. Ööd kui päewad woollas haigemajasie oigawaid, surisaid, haawatuid. Need olid suuremalt osalt prantslased, ja Graice tegi kõik, mis wõimalik, et nende piinasi wähenendada. Kätetajumise-mõtte unustas ta nagu ära, ja mõtles enam awitamise ja halastamise peale.

Kuid seal toodi ühel päewal haigemajasie falk wangi-langenud satslofi, ja uueste löi noore naisterahwa hinges wiha lõktele. Õnneks ei tarwitsetud mitte tema nende eest hoolitseda, kuid ta waatas wihaaga pealt, kui lahkest Prantsuse arstid nendega ümber käisid, ja seal tundis ta tungi, sidemeid nende haawadelt ära kustuda, et nad kõige hirmsama walu käes ära kärwaks.

"Eht juhtub mul selleks mõnikord kohane filmapilk!" mõtles ta hambaid kiristades ipeeneses.

Ja see filmapilk jõudis talle juba järgmisel päewal kätte. Haigemaja lähedal pääses äge lahing lahti, ja haawatute koristamises nõuti kõik kohale, kes aga käepärast juhtusid olema.

Graice läts sanitaridega ja kolme teise õe seltsis niisamuti haawatuid koristama. Ta töötas masinlikult, tema filme ees awanewatest hirmsatest piltidest uimastatud: prantslased lamafid kuhjades koos, ja Graice püüdis ootamata jõu ja rahuga sealte veel elusaid sõjamehi wälja saada.

Nii sattus ta metsa, kus Sassa batari asus. Tema ees lamas suurtäkiwädelane-preislane, kellele ümberlänud suur-tükk peale oli kukkunud.

Esimese hooga tahtis Graice temast eemale minna. Seal aga hõikas preislane teda nõrga häälega:

Rodu.

Wäljas kuulba tormi nuttu,
külmi — see teibab ragiseb. —
Ema a'ab sõja ajast juttu,
wolt — see murab, nagiseb. —

Kurwats, kül mats jõuluajats
poega ootab koduse.
Emale küll rüemustajats
oleks poeg siis tõeste.

Uga poeg on waenuwäljal
kangel, wõitleb surmaga
Kuid weel piisut jõudu emal,
ketrab woltki kiruga.

Ühetoonilises taktis
kriuksub wana seinakell . . .
Ketrab ematene lõnga,
ematene armas, hell . . .

29. XI. 16.

W. Jürisfon.

Meie sõjamehed wabal ajal damkat mängimas.

„Aidate mind!“ sõnas ta Brantsuse keeles. „Aidake!“
Graice ei liikunud paigast ja waatles põlgtusega oma
waenlast.

„Wiimats ometi!“ siistas ta läbi hammaste. „Wiimats
ometi! Wähemalt ütsti teie seast.“

Haawatud sakslase nägu läks selgemaks.

„Olete teie inglane?“ sõnas ta rõemjalt. „Aidate mind
ometi! Ma armastan Inglismaad ja kõneleu Englise keelt.
Ma elasin kord Londonis ja pidasin seal pagariametit.
Aidate mind! Ma ei ole haawatud, ainult suurtekk liisub
mind. Jumala pärast, aidate mind. Ma õpetan teid, kudas
feda teha tuleb.“

Graice wärises wiha pärast. Maas mõnda Saksa piisfi
nähes, wõttis ta tähtu lähe neist üles. Piisfi oli laetud, ja
Graice hakkas Saksa soldati peale sihtima.

See karjatas, kuid ilma tarwiduseta: korraga tundis
Graice, et ta sõjariistadeta waenlase peale lasta ei suuda.
Piisfi langes ta käest, ta süüdistas ennast selles, et ta wõi-
maluse, oma mehe surma eest kättemaksta, mõõda laskeb
minna, kuid siiski ei suutnud ta lasta: halastusetuime oli
temas wägewam, kui kättetajumise-ihha.

Graice wistas piisfi kõrwale ja tegi, mida sakslane tale
juhatas. Ta wedas šrapnellist mahaldigatud puutüve kohale,
seadis selle neidale kaks piisfi, mis kangide aset pidid täitma,
ja hakkas nendega kõigest jõust suurülitiratast üles tangutama.
See läks tal juure jõupingutuse waral ka korda — ratast,
mis preislase jalge peal lamas, kerkis üles.

Wäsimuse pärast hingeldades, kuid siidamepõhjas iseene-
fega rahul olles, ajas Graice enda jälle sirgu.

Sakslane õerus oma jalgu, seejuures põlwili olles, ja
tänas ning õnnistas kõige aja oma päästjat.

„Kudas teie nimi on?“ küsis ta, ikka weel põlwili seistes.

„Mistarwis teie feda teada soowite saada?“

„Eie päästsite minu elu . . . ütlege mulle oma nimi,“
palus sakslane.

„Teid oleks ju ka mõni teine leidnud,“ tähendas halas-
taja-dde.

„Jah, mõne päewa pärast eht küll . . . kuid selle ajaga
oleksin ma eht juba nälga ära surnud.“

„Ma ütlen teile, miks ma teid ära tahtsin tappa. Teie
seltfimehed surmasid minu mehe ära . . . Ma olin juba
waremalt halastaja-õeks olnud, ja hakkasin selleks nüüd
uueste, aga mitte halastamiseks ega awitamiseks, waid selle
tarwis, et oma mehe mõrtufatele kätte tasuda. Uga ma . . .
ma ei saanud sellega toime.“

„Ma mõistan teid,“ sõnas preislane taja. „Ka minul
on naine ja kaks wäikest tütrekest. Ma ise ei osta palwe-
tada, kuid minu tütrekesed saawad teie eest palwetama;
mina ise aga ei taha surmatunnini teie nime unustada.“

3.

Jak Langsdal wähtis ükskõikelt traataia wistte wahelt
wälja. Tema ees seisis lõpmata wäli. Juba kuu aega wi-
bis ta sõjawangina Saksa laagris Heldwortis. Ta oli selle
ajaga täitsa tuimaks ja nüriks jäänud — oli ta ju oma
suguwendadest, isegi prantslastest ja belglastest, täitsa lahu-
tatud. Kurwad mõtted waewasid peaju, sunnitud tegewu-
feta olek tegi ükskõikseks ja ümbritsewad waenlased äritasid
närwisi.

„Barem oleks küll seelord jurra olnud,“ kõneles ta enda-
misi. „Surm oli ju nii ligi . . . Rahju, et ta minu peale
halastas.“

Jah, surm oli tõeste ligi olnud. Pomm plahwatas juft
tema pea kohal. Ta tundis hirmsat hoopu pea pihta käimat,
siis kadus kõik pimedusesse, ja ta kukkus maha.

Juft seljamaal filmapiigul oli teda seltfimees näinud, kes
tema surmast oli teatanud.

Langsdal oli alles tüki aja pärast üles ärrganud. Ta
ei olnud haawatud, waid ainult uimastatud, kuigi šrap-
nellikuul tema saapatallast läbi oli tunginud, kuna pommi-
kild õla pealt paguni ära wiinud ja wõõ katki kiskunud oli.
See oli tõeste peaaegu ime. Siiski aga ei pääsenud Jak
mitte nii kergeste. Nähtawaste oli ta furnu-pähe ütfinda
lahinguwäljale jäetud.

Oli imeilus suwepäew. Et päitse eest warju leida, läks
Jak lähemasse metsa; seejuures lootis ta õhtul teed leida,
mis teda Englise liinile oleks wiinud. Waewalt oli ta aga
jada sammu edasi läinud, kui ta puhkawa Saksa wäesalga
kätte sattus. Sõsin waenlase piisfiotse wähtis tale wastu,
ja kuna tal wastuhakkamiseks wõimalus puudus, siis tõstis
Langsdal käed üles. Ja nii sai ta Saksa sõjawangiks.

Uniselt hulkus ta nüüd traataia äärt mõõda, mis telis-
kiwist-müüri ääres lõppes. Müüri juure jõudes, jäi ta siiga-
was mõttes seisma.

Üks Saksa tunnimeestest nikutas sõbralikult tema poole
peaga. Langsdal wastas terwituse peale; ta oli juba ammu
feda waenlase soldatit tähele pannud, pitakaswulisti, meeldiwa
olekuga noorepoolset meest, kes käimise juures kergeste lonkas.

Nähtawaste oli ta piisfi all teenimiseks tõlmatuna
sõjawangide laagrisse wahimeheks määratud, ja tegewufeta
olek waewas teda wist niisamuti, nagu wangist wõid. Ka

ei paistnud wälja, nagu oleks ta inglaste wastu iseeralist wiha kannud.

„Tere päewast!“ sõnas fakslane.

„Tere päewast!“ wastas Jack sõbralikult. „Täna on weidi külmaõdiku . . .“

Langsdale imestuseks hakkas fakslane ilmast õiges Inglise keeles kõnelema.

„Kudas teie meie keelt nii hästi kõnelete?“ küsis Langsdal.

„Ma elasin waremalt Inglismaal,“ wastas see, „ma olin kord Londonis pagariks.“

„Seameelega oleksid ma praegu seal!“ õhtas wang.

„Sedajama soowitsin ta mina,“ sõnas fakslane, seejuures aralt ringi waadates.

Mõlemad hakkasid naerma.

„Ah, sõda ei meeldi küll telegile hästi!“

„Muidugi! Sõjariis hull aga on see, et sa omastele enesest midagi ei tohi teatada, niisamuti ka nendelt mingisugust teatust ei tohi saada,“ tähendas Langsdal.

„Jah, meie laagris on kirjad kahjult keelatud,“ wastas fakslane tumedalt.

Langsdali piinas iseeranis see mõte, et tema naine teda ehk juba surnuts peab, kuna aga tema endast vähemasti elumärki ei saa anda. See mees aga näis inglaste wastu sõbrant olewat, kes teab? . . .

Ja Langsdal otustas õnne katjuba.

„Kas ei saaks kirja ehk kudagi Hollandi kaudu saata?“ küsis ta. „Ma sain pommi läbi uimastatud, ja wahest peetate mind nüüd surnuts. Minu naine . . .“

„See on õige raske,“ sõnas fakslane mõttes.

„Aga siiski mitte võimata?“ katkestas Langsdal teda kähku.

„Ei tea . . . aga heatüll.“

Rohtem ei kõneldud sellest enam vähemasti, aga õhtul andis Langsdal fakslele talle tehaka kirja ühes wiimase rahaga, mis tal tarwitada oli. Kirj võeti wastu, raha aga pisireti Langsdali suureks imestuseks tale pihku tagasi.

Imelik ümberlend üle Saksia soldati näo, kui ta ümberiku pealt adressi luges.

„Teid peetate siis surnuts?“ küsis ta.

„Mististe küll.“

„Kas ei olnud teie naine juba enne sõda haigemajas halastaja-õets?“

„Kust te seda teate?“ imestas Langsdal.

Ja fakslane jutustas tale oma kottujuhtumise Graicega lahingumäjal ära, kõneles ka tema kätteta sumise otusest ning aujameelsest teost.

„See on temast wäga võimalik!“ hülid Langsdal.

„Hea, et ta teid maha ei lastnud. Aga misugune ta wälja näis? Rahwatu, turnatud?“

„Noh, seda ei pannud ma tähele; minu jalge peal lamas ju terve suurüütk! Kuid seda juhtumist ei unusta ma kunagi . . .“

Läks mitu päewa mööda. Langsdal ei näinud selle aja jookul oma sõpra kordagi. Minult ükstord wiskas fakslane möödaminnes tale salaja tahwlikese shtokoladi; selle peale kadus ta jällegi hulgaks ajats.

Detsembrikuu pimedad päewad läksid ilka pikemaks ja kätmemaks. Langsdal ei olnud kodumaalt weelgi mingisuguseid teateid saanud, ja seda enam walutas tal nüüd jüda

selle peale mõeldes, et tema naine mitte kodus ei wiibi, waid sõjamäjal, tööst wäsinud, sagedaste nälgas ja purumärg. Peale selle wõis ta haawatute koristamise juures ju hõlpjaste haawata wõi surmagi saada.

See mõte ajas Jacki otse hulluks. Ei, ta peab ära põgenema, olgu mis on!

Dii jõulu laupäew. Sel päewal oli kaks Inglise sõjawangi ära surnud. Langsdal warastas nende waihad ära, rebis nad ribadeks ja tegi neist niivõlgi midagi kõiesarnast.

Kui juba pimedaks oli läinud, hiilis ta salaja oma eluruumist wälja ja peitis enese müüri lähedale ära.

Ümberringi oli kõik waitne.

Jack tõttis teliskirvi kõie otja ja wiskas selle üle müüri, seejuures Jumalat paludes, et teliskirwi kuttumine waenlaste tähepanekut ei ärataks.

Kõis liikus. kuni ta wiimaks kahe teliskirwi wahele tugewaste kinni jäi.

Nüüd weel üks jõupingutus, osaw hüpe, ja siis on tee Hollandisse, ning sealt kodumaale, — awatud.

Sel ajal silmapilgul tuli tuu pilwe tagant nähtawale, ja Langsdal pörkas kohtunult tagasi.

Tõlli tuus temast eemal wälkus ülestõstetud püssijuu.

Wangi süda tardus.

Sisise kuttunud! Kõik on lõpetatud! Põgenemine ei õnnestanud, ja pääsmist polnud enam kusagilt oodata.

Imelik, miks see Saksia soldati kogu, kes seal seljaga wastu kuupaistet seisab, ometi ei liigu?

Dotamine äritas Langsdali.

„Siis lahe ometi!“ hüüdis ta wihafelt.

Tunnimees lastis ülestõstetud püssi langebda, ja Jack tundis tema ära.

Silmapiik aega waatlesid mõlemad üksteist waitkides.

„Kuhu sa lähed?“ küsis fakslane siis.

„Hollandisse, ja sealt koju — Inglismaale,“ wastas Langsdal.

Jälle tellis pill waitkus.

„Lehtatse ehk warsti hädalära,“ sõnas tunnimees wiimaks. „Kui sa ära põgened, wastutan mina selle eest. Aga siiski . . . kõie wõits ju ära peita. Ja mina . . . mina pole unustanud, mina pole midagi unustanud . . .“

Ta wiiwitas.

Kusagil kaugel lüdi kell kesköö-tundi: jõuluöö oli kätte jõudnud.

Mahevalt ja armsalt helisesid wäikse Heldworti kiriku kellad; linnakehes kuuldus kauge laulmine, ja tasane tuuleõht kandis mõlema soldati kõrwu jõululaulu helid:

„Büha öö, õnnistud öö!

Ilmutud karjastel’;

Halleluja siis taewast seal

Hüüab rõemjaste inglite heal,

Kristus meil peastjaks on tuln’ d!

Kristus meil peastjaks on tuln’ d!“

Pühalikult helisesid jõulutellad, pühalikult kostis jõululaulu wiis.

Fakslane ulatas Langsdalile käe ja sõnas:

„Mine! . . . Rahu olgu maa peal, ja inimestel heameel!“

Gelwäe jalga ohwitserid waenlase talus sõjanõu pidamas.

Kadunud poeg.

Elsbeth Borcharti roman. (Järg 6.)

„Sah, Inge, sa mõiksid mind weidi aidata. Kus sa selle aja õieti olid?“

„Rõdu peal. Mister — mister Williams tuli mulle õnne soovima. Ta tõi need lilled kaasa — waata, ema.“

„Miks ta mitte sisse ei tulnud?“

„Ma ei tea seda — tal oli rutt —“

Nüüd muutus proua Helmbrecht siiski tähelepanelikumaks ja waatas tütre poole, kuid Inge küsis lähtu, milles ta teda aitama pidi, ja nii kalbus jutt teiste asjade peale. Pealelõunat tulid sõbrannad endi wendadega.

Inge wõttis nende õnnesõnad naeratades ja tänades wastu, ajas juttu ja naeris nagu ikka, ja keegi ei märganud, et see kõik sunnitud oli.

„Inae, kuhu siis sinu kena ameriklane jääb?“ küsis Lucie Hagen. „Meie ootame kõik teda põnewusega — ei ole me teda ju veel kordagi näinud.“

„Tal on palju tööd, Lucie — waewalt, et ta sitatulekuks aega leiab.“ wastas Inge werise südamega.

„Rahju. Meie lootsime ikka teda näha saada.“

Pidu omandas hariliku käigu, ja aeg kadus.

Seal tõmmas proua Helmbrecht Inge kõrwale.

„Mister Williamsi ei ole weelgi näha. Ütles ta sulle hommikul midagi?“

„Ei, mitte vähematti, ema.“

„Ma saadan korrald teenri tema juure; wahest on ta tööhoos meie pidu koguni ära unustanud.“

Ja proua Helmbrecht saatiski teenri Williamsi järele.

See tuli aga teatega toqasi, et direktorit ei toas, wabrikus ega kusagil näha ei olewat.

Siiski ootas Inge ikka weel, ta ootas wiimse filmavilguni — ootas usuga, mis kõigi südamehaawade peale paran-dawalt mõjub.

Tema filmad käifid wahetewahel otstides ringi, aga igatsetu ei tulnud ega tulnud.

Mis oli sündinud? Miks oli Williams eilaseft peale nii koguni teistfugufets muutunud?

Ja just täna, sel filmopilgul, kus neiu walmis oli olnud tale kõige kõrgemat andma, mis tal enesel oli, — kui ta jowastufes ja õndfufes selle tõendust oli oodanud, mida eila tema palawad suudlused, kirglikes pilgud ja sõnad olid awaldanud — „Inge, ma armastan sind.“

Ja nüüd oli ta enese mõistatuslike ägedusega lahti kiskunud ja minema tormanud, nagu hädaohu eest põgenedes.

Oli eht Inge ektfinud? Kas ei armastanud Williams teda? Põgenes ta eht lihtsalt tema armastuse eest?

Nagu midagi jääkülma oleks Ingel üle südamel jooksnud. Kui see päev ometi lõpul oleks, kui ta jälle oma üksil-dasse tuppa saaks ja oma walu wälja nutta wõiks! Aga ikka veel jalutasiid külalised lõbusalt juttu ajades ja naerdes aias ringi.—

Selgama ajal rändas keegi üksildane mees mööda kõr-walissi jalgrada läbi wäljade ja aasade.

Kübar oli tal käes, ja lewadeõhk jahutas tema kuuma otsaesist. Sihita rändas ta ringi, nagu keegi, kelle hing as-jata rahu ja waitust ihtab.

Kuid siiski näis tal oma kindel eesmärk olewat.

See oli Buchenau furnuaed, mille ees ta nüüd peatas.

Ta kuimatas hīgi otsaesist ning astus sisse.

Siis peatas ta ühe hästi korrashoitud hana ees, pani käed kottu ja näis palwetawat.

Korruga langes ta maha, peitis pea walusa karjatusega käte wabele ja kumardas hana kohale, mis lewadelilledega ületilwatud oli.

Rattestatud, arusaamata laused tulid ta huultelt kuul-dawale.

„Sullumeelne — kurjategija!“ kajas ühtesoodu ta kõr-wades.

„Inge, Inge, miks ei ole sa keegi teine — miks on see, kui ma sind armastan, häbi ja kuritegu?“

Ta jurus ruskataga oma dõgumat otsaesist.

„Ma pean siit minema — sellest majaist — ma ei tohi enam üle selle läwe astuda. Wäljatõugatud — jällegi ilma koduta!

Ja eluülesanne, mille ma enesele seadisin? Kõik lootu-seta kadunud!

Ja mees, kellele ma töötuse andsin, teda mitte kunagi maha jätta, kellele ma wandusin, et tema õiguseid kaitsta, tema eest wälja astuda ja töötada tahan, kuni — kuni —?

O, minu Jumal, — ma ei tohi põgeneda fire eest, mis minu südames maad wõtab. Wälja kannatama pean ma kuni lõpuni! See oleks trahwi, mille ma iseenelele määra-nud. Suudan ma aga teha trahwi ära kanda? Mina olen mees, aga tema, see magus olewus, kelles ma ilma ai-mamata armastuse enese wastu elule äratafin!? Kõige aja pean ma nüüd tema walu ja kannatusi pealt nägema, seal-juures teades: „Mina olen kõiges süüdi!“

Meeleheitmine wõttis muidu nii rahuliku ja kindla mehe üle wõimust.

Mitu tundi põlwitas ta nitwiisi siin hana juures.

Kui ta wiimaks üles tõusis, langes juba kuupaiste hauale. Ta heitis weel pika pigu selle peale, nagu ei ta-hakski ta sealt lahkuda. Walge marmoristist peal seisid kuld-tähtedega surnu nimi ja sünni- ja surmapäew üles tä-hendatud.

Siis pööras ta ümber ja lahkus wäsinud, waaruwal kõnnakul furnuaiaist.

Ta ei mõtelnudki enam selle peale, et ta pidule oli kutsutud.

Kui ta wiimaks oma korteri jõudis, oli aeg juba hiline ja pidu ka wist ammugi lõppenud.

Tärgmisel hommikul lastis ta ennaft Helmbrecht juu-res teatada.

„Herra kaubandunik, ma pean hädaste mõne's nädalaks meie Rosenbergi rauakaewandustesse sõitma. Üks hiljuti-leitud rauasoon tuleb lähemale järeleuurimisele wõtta. Siin seisab meil õige palju kaalu peal, ja sellepärast pean ma küll tingimata ise sinna sõitma. Täna wara hommikul sain ma telegrammi. Olete teie minu ärastõiduga nõus?“

„Muidugi, mister Williams. Teie teate, et ma ju kõik teie hoolets usaldan. Teie saate minu asjade eest juba nii hoolitsema, nagu kord ja kohus. Aga millal mõistete teie jälle tagasi pöörata?“

„Suunistuu algul.“

„O, sel ajal oleme meie kõik wististe suwitamas. Nii ei saa meie teid küll wist mitte näha.“

„Waewalt, herra kaubandunik. Kui ma teid paluda tohin, siis wabandage mind oma austatud abitaasa ja tütre ees — mul ei ole enam aega nendega isiklikult jumalaga jätta, sest rong sõidab siit juba kella üheksa ajal wälja. Serwitage neid minu poolt südamest.“

„Seameelega, armas Williams. Elage siis hästi. Säl' lenagemiseni.“ —

Mister Williams sõitis täna wara hommikul Rosen-bergi, kus teda hädaste tarwis läheb,“ sõnas Helmbrecht weidi aja pärast oma abitaasale ja tütrele.

Inge näokarw muutus, ja proua Helmbrecht küsis imestanult:

„Nii äkitfelt?“

„Jah,“ wastas Helmbrecht, „ta kutsuti telegrammiga sinna. Meie peame nüüd hull aega ilma temata läbi ajama. Wab-rikut juhatab niikaua tema asemel, kelle ta ise määranud.“ Inge suutis ainult waewaga pisaraid tagasi hoida.

* * *

Reliteistkümme päewa oli amerikkane juba Buchenauist ära ning Helmbrechtide perekond walmistas ennaft Wis-droyse suwitusele sõitma.

Inge aitas palawikutaolise agarusega ettewalmistusi teha. Minult ära neist wanadest tuttawatest ruumidest, kus kõik tale te da meelde tuletas; kus ta ennaft nende unu-satamata tundide peale, mis ta tema seltsis mööda saatnud, mõtlemaft tagasi ei suutnud hoida.

Noorele inimesehingele on esimene pettumus kõige walu-sam ja mõruram, ja Inge maisties teda küll põhjani. Ja kui ainult sellest wõitu saada oleks tarwitusenud, et ta ennaft oma esimeses armastuses petetud nägi olewat! Kuid lugu oli palju halwem. Häbi selle üle, et ta oma armastust tema wastu kudagi märgata oli annud, rufus tema peaaegu maha. Kas ei olnud ta õnne jowastuses tema rinnal puh-kanud, ilma et ta ennaft tema kallistustest oleks wabasta-nud? Kas ei olnud ta seda lubanud, et ta tema kätt oma sõrmede wahel surus ja palawalt ning kirglikelt tema nime jofistatas?

Ja see mees, kelle armastuse peale ta kaljukindel oli alnud oma sünnipäewa eelõhtust saadil, see mees oli teda tagasi tõuganud ja tema juurest ära põgenenud, kui ta tema filniist armastust enese wastu oli lugenud!

Ei, seda häbi ei suutnud Inge küll mitte wälja kannatada. Ja uhkus, mis temas juba mureta lapsepõlwes oli wa-litusenud, kaswas naifes, kes oma armastust jalge alla talla-tud nägi olewat, hiigla-wägewaks.

Inge oli lihtise ajaga naifeks walminud, kes weel ai-nult üht mõtet ja üht eesmärki tundis: temale selgetes teha, et ta teda mitte armastanud ei ole ega teda taga ei leina.

Aga haaw oli weel liig wärskle, ja uhkus ning jonna-kus pidid tihtilugu kibeda südamewalu ees taganema. Dõd täis nuttu ja hingepiina panid roosilise puna tema palgeil kahwatama, filmade sära kustus, ja naer ning naljatused kadusid.

„Mis Ingel ometi wiga on?“ küsis Helmbrecht ühel päewal oma abitaasalt.

Pime wanaherra ei näinud wälifst muutust muidugi mitte, kuid siiski aimas ta, et midagi korras ei olnud.

Proua Helmbrecht püüdis teda rahustada. Wanaherra efsiwat, Inge olewat ainult tõffisemaks ja tagasihoidlikumaks muutunud; ta olewat nüüd ju ta wanem ega wõiwat enam naerda ja mürada, nagu tütarlaps.

Seda troosti ei uskunud aga proua Helmbrecht ifegi mitte. Ta oli juba ammu aimanud, et tema tütre südant midagi waewas, ja loomusunnil sai ta aru, et see mr. Wil-liamsiga kudagi ühenduses pidi olema.

Mis wõis küll mõlemi nooreinimese wahel, kes nagu üksteifele loobud näifid olewat, ja kelle wahel wastastikkune armastus täitsa loomulik oleks olnud, süündinud olla? Kas ei olnud amerikkase äkilise ärastõit tõepoolest weidi wõerastaw?

Ta murdis igasuguste arwamiste ja wõimaluste kallal pead. Küfida ta uurida ta ei suutnud. Ennem tegi ta, nagu ei näekski ta seda sügawat walu, sest ta ei suutnud seda puutuda. Niisuguse walu ümber hõljub ikka nagu mi-dagi kõrget ning pihta, ja ta teadis, et Inge siiski ühel päewal tuleb ja oma südameloo tale terwelt ära pihitib; enne kufub ta ise sellest oma jõul weidi jagu saada.

Ja Inge tuligi, ja weel ennem, kui tema seda oodata oli teadnud. Ohmatuse ja waluga märkas ema, kui wäge-walt armastus noore südamel juba enese alla oli wõtnud,

ja mis tema enese ja ta mehe palavam soov oli olnud — mõlema nooreinimese abielusfe astumine, — see oli nüüd jäädavalt hauda maetud.

Kuigi tal enesel süda werd tilkus, siiski püüdis ta tütart igawiisi rahustada. „Sa võid üsna rahul olla, ja ei ole midagi halba teinud,“ ütles ema. Kuid Inge raputas pead. „Ei, ema, midagi halba ma teinud ei ole, aga siiski — peab ta märkanud olema, et — et ma teda armastan, ja just see on kõige-raskest kanda.“

„Sa kannatad selle wälja, mu laps.“

Seal ajas Inge enese ühtelt sirgu: „Jah, ma kannan selle ära, aga, Sumal tänatud, et meie ülehommeme juba ära sõidame. Kui meie lord mitme nädala pärast tagasi jõuame, olen ma enesest lahilemata nii palju wõimust saanud, et temale jahedalt ja üksteisest wästu wõin astuda. Ja nüüd ei räägi meie enam temast, ma palun sind, ema.“

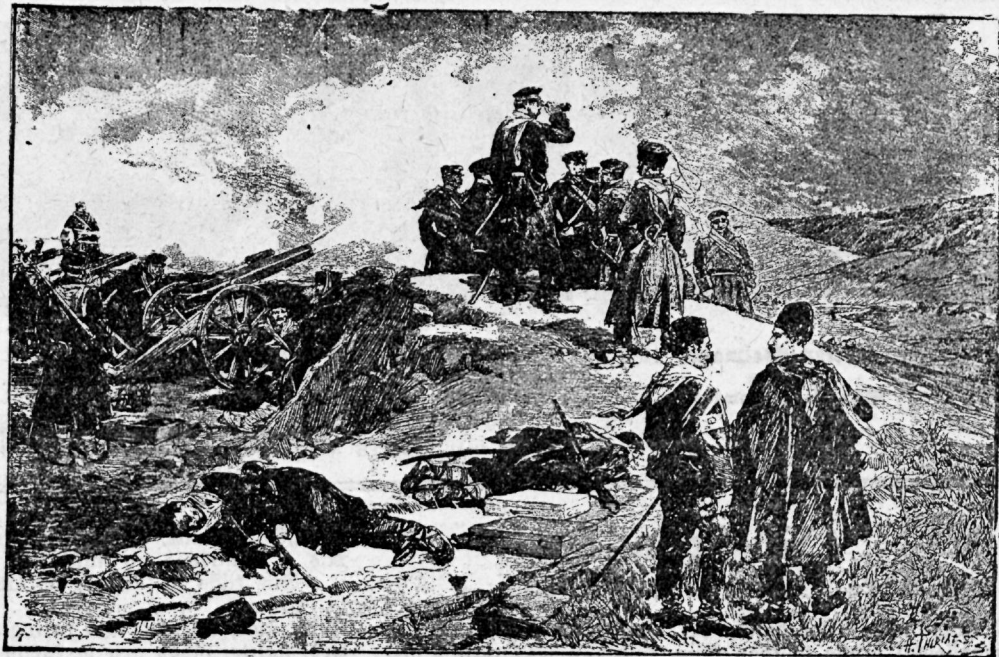
See lugu oli proua Helmbrecht'i sügawalt kurwastanud ja aca, muretsewa emajädamega uuris ta asjata põhjust, miks mr. Williams küll tema lapse armastuse tagasi lükkas. Kas ei olnud ta ometi seda iha Inge südamesse istutanud, kas ei olnud ta seda kaswamas näinud? Nii pime ei ole üldi mees, et naisterahwa armastus temast märkamata jääks, seda enam veel see amerillane oma selgete, awalituse filmadega. Ja et ta alatut mängu Ingega ajaks, ei — seda ta küll ei tee, aga — äkiline ehmatatus tutsatas ta lihtmetest läbi — kui tal seal Amerikas eht lüdemed olid, naise-mees eht koguni?

See oli, jah, see ainuke wõimalus, aga siiski pidi ta eneselt ta siin küsima: misjugune põhjus wõis tal oma abielu salajas hoidmiseks olla?

Niisugused ettekujutused ja küsimused ei lahkunud temast enam. Ta ei awaldanud neid, et mitte Inge puhtaid mõtteid, kes iialgi niisuguse tahtluse peale polets tulnud, erutada ja kurwastada.

Ta oli hirmus ja mures oma lapse pärast, aga seda polnud wajagi. Inge hakkas oma südamewalust jälle jagu saama. Suwitusega kõneles ta juba eelseiswast reisust, rõemustas, et waba mere ääres elada saab. Oli ta nii tergeste oma pettumusest jagu saanud?

Reski ei aimanud, et ütsinda ühtus teda seda ära wõita aitas.

Benelased ja rumenlased 1877. aastal.

„Muidugi! Kõigi waewa ja eneseohwerduste eest ainult etteheiteid ja alatut tänamatuft. Mis pärast lastsid sa ennast nii heameelega minust siis juhtida, he?“

Torkawad, hallid filmad wälkusid kui kaks mõdegatera wastaje peale.

Preili Beate Wegner, oli suur, kõhn naisterahwas, umbes nelikümmendwiis aastat wana. Ei wõi ütle da, et ta omal ajal ilus poleks olnud, aga rõõwlinnu nina, kottu pigistatud huuled, iseäraline salajoon suunurtade ümber ja wäikeste filmade luuraw, torkaw pilt riisusid sellelt näolt tema meeldiwuse.

„Sa tõrgud nii siis minule abi andmast?“ küsis temalt tema depoeg, Hans Grunow, nüüd igasuguse wastuse asemel. „Mina ei saa sind aidata.“

„Ah.“

Abwokat Brunowi filmad puurisid endid otse tädi filmadesse. „Sina ei tohi mind hädasse jätta, tädi!“ hüldis ta peaaegu kästiwalt.

„Olen ma sind kordagi hädasse jätnud? Kas ei ole ma sind aidanud, kus wõisid?“

„Jah — seal, kus sa ühtlasi omalasu filmas pidasid.“

„Jäta niisugused tühised sõnatõistud parem omale. Ma arwan, meil kumbagil pole teineteisele midagi ette heita ja wõime üsna selget teelt üksteisega rääkida. Sina muidugi ei ole mind minu ohwri eest iialgi tänanud.“

„Ohwri eest? Sahaha! Mis wõisid mina parata, et sinu plaan luhta täks?“

„Woit!“

Preili Wegner muutus lahwatuks kui furnu. Ta tõusis üles ja tahtis toaft lahtuda, kuid Grunow seadis ennast temale tee peale ette.

„Mied sa lord A ütelnud, siis pead ta B üttema. Pealegi ei olnud minu tähendus nii kurjaste mõeldud.“

Preili Beate tõmbas sügawalt hinge.

(Järgneb).

III.

„Mul ei ole muud enam walida: kas ja aitas mind, wõi ma kihutan omal kuuli peast läbi.“

Naisterahwas, kelle poole need sõnad juhitud olid, tõstis pikkamisi pea üles ja silmittes meest, kes ärewalt toas ringi jooksis, rahutu pealaeft jalakannuni.

„Neid sõnu olen ma juba liiga sagedaste kuulnud ja ei wõi neid sellepärast kuigi tõsisteks pidada, Hans.“

Mees jäi äkki seisma. Tema filmawaates seifis midagi ahwardawat.

Piiga lahwatask pisut näost, aga jäi muidu täielikult kindlaks.

„Ma ei tea, mis pärast ma sind aitama peaksin ja misjugasel wiisil?“

„Aga ma tean seda. Meie oleme ju alati ühte rada käinud, seda rada, mille peale ja mind wedasid.“

Meie Matsi järgmine (124.) sõjanumuer ilmub 31. detsembril.

Peeter Weimann,
Reitakt.
Tegewas Sõjawäes

Tallinna kroonu wesklerikooli õpilased (vahemalt paremale poole).
1. S. Sigus, Wiliandift. (Rita Cesti seltsi tegelane). 2. A. Kangro, Ja-
roslawi tub. 3. C. Rätel, Petrogradift. Petrogradi Saridusefeliisi näitleja
spordi seltsi „Wõimula“ liige. 4. J. Peterson, Pärnust, on wahwuse
eest 4. järgu Georgi risti saanud. A. Kangro ja Peterson, on sõjawäljal.

Püsipaul.

• A. Sablotshkowi järele J. Johanson.

Rats nädalat kadusid, kui unenägu. Suure nädala kolmanäewal tahtis ta kodu sõita, kuid just sel ajal läts ülesidit Wolgast kardetawaks. Wend soovitas oodata, kuid Petja ei kuulnud waid sõitis minema ja ajas jõele fiske. Suure waewaga läts tal lorda wälja ronida, ja, üleni jäätanud, pööras ta tagasi, sai kopsuõletiku ja lamas ühetja päewa ilma meelemäristufeta palawikis.

Paastunädala lõpul, kui ta wähe meelemäristufele hahtas tulema, sai ta telegrammi:

„Wägise panewad mehele. Mis peab tegema? Sõida ruttu. Igaweste sinu Annate.“

Petja hüppas üles ja tahtis kodu tormata, kuid hakkas õhtul uueste sonima. Ta tahtis ilka kusaagile joošta, ledagi ära tappa, nõnda et arst teda kinni siduda käsks. Ja kui ta uueste meelemäristufele tuli, siis hakkas ta kõwaste nutma ja saatis Melleitshile telegrammi, et see Annatele kätte annaks:

„Ära mine. Laman meelemäristufeta. Sõidan warsti.“

Teda peeti weel paar nädalat moodis, kuid nii pea kui ta wõdis, hüppas ta üles, kõhn, kui luutere, fiskewajunud pöskedega, istus wantrise ja sõitis minema.

IV.

Ena lohtus koguni ära, nähes, misugufets ta oli jäänud. Petja ei wastanud ta küsimuste peale, waid küsis otselohe:

„Emate, kas Pantratowidel olid pulmad?“ ja kui ta kuulis, et minewal nädalal oli olnud, siis läts ta sõnalauhumata hae, ronis redelit mööda latta ja langes kummuli heinte fiske.

All aga jooksis emate loledas äritufes ja karjus:

„Peeter, ae, Peeter! Petja. Tule ometi alla. Söö ometi reisi pealt tules. Küll on nüüdsel ajal lapfed. Terwe tuu aega istus wõderas linnas, oleks pea ära furnud seal, wiimati tuli ilka koju, ja nüüds, selle asemel et emaga mõni sõna kõnelda, ronib ta latta.“

Petja aga waatas segaste silmadega luugist alla ja kõneles:

„Emate. Jäta mind rahule, muidu wõin ma ennast üles puua.“

Ta lamas umbes kolm tundi lallas ja mõtles kõiksugu mõtteid: lord tahtis ta pagari juure minna ja teda ära tappa, lord Annatest ära warastada ja temaga metsa pögeneda, lord jälle pagari akna all ennast üles puua, et see, ülesärgates, tema wäljaaetud keelt nähes ära lohtuks; kuid, peaaft, ta tundis, et Annate tema tarwis igaweste kadunud on, et teda nüüds keegi teine suudleb ja hellitab, kelle oma ta on; ja see põletas teda nõnda, et ta heinu enesele suhu toppis, neid mäletfes ja ammus.

Kuid õhtul tuli ta lakaft maha, läts ematele juure ja ütles:

„Noh, emate, mina olen nüüds otjas! Ma ei tea weel mis, kuid midagi ma nüüds küll teen.“

Siis küsis ta sülla ja hakkas oma haigufest kõnelema, ja wennast, ja äriasjadest. . . Emate oli kui arust ära. Lorda wiis päewas käis ta sugulaste ja tuttawate pool, jõi teed, nuttis, pidas aru ja kurtis Petja üle.

„No, küll on mul poeg!“ kõneles ta. „Wõi niifugune on armas poeg! Waat, kus ta mul istub. Üle malla on ta wajunud. Kui ta wäike oli, juba siis oli temaga jahtimist — lord tahtis ta jõe peal ära uppuda, lord oli tal kiwiga pähe wifatud, lord oli ta ise ledagi weristanud. Looftin, et kui ta suureks kaswab, siis rahulikult saan elada, kuid on näha, et ma wist enne rahu ei saa, kui hauas. Waat, Serishenka — mitte ühte halba sõna ei ütlet, tark, aupakk, niifugune, nagu õige poeg peab olema, aga see, fiate anna andeks, see ei ole küll kellegi inimene, waid päris metsaline.“

Petja aga istus ühes selliga poobis ja mõtles nõnda:

„Tähendab, et ta puhas waletas. Oletks ta armastanud, siis ei oletks ta teisele läinud. Oletks ütelnud: ei taha, ja ütletki preester ei oletks laulatanud. Wihtsalt, tahtis pagari prouaks saada. Tunnen neid naifi. . .“

Ta süda läts järjest metsfikumaks, ja ta mõtles, kuuma teed juues ja üksluiselt enese ette wahtides, et nii hea oletks rööwliks hakata, rööwliisalgaga metsa elama afuda, riisuda ja tappa. Siis wõits juure tee peal pagari ja Annatele kinni wõtta, efmese wistaks mädafoosse, Annatest lafeks aga kolm päewa loopas wangis olla, siis tuleks tema juure ja ütletks:

„Waata, narakas, ja tunne nüüds rõemu selle üle, mis ja minuft teinud oled! . . .“

Ja ilma, et ta ifegi seda tähele oletks pannud, soovis ta ainult ühte: üksainus lordki Annatefega tokku saada, et näha, misugune ta nüüds on. Selle mõttega käis ta kirikus ja palwetunnis, selle mõttega läts ta juure tee peale ja jalutusparki, kuid ei leidnud teda kusagilt.

Umbes nädala wõi pooleteise pärast tuli ta pühapäewal palwetunnist, ja läts tuttawatega jalutusparki. Ta tahtis juba kodu pöörata ja ronis läbi sielipõefaste teise tee peale, kui ta korraga nagu kriit walgetks läks ja seisma jäi. Kümne sammuga kaugefes tuieb Annate, ja pagar hotab tal käe alt kinni. Petja tahtis esmalt nägemata tagasi põefaste taha minna, kuid korraga sai ta nagu uut julgust. Ta astus tulejatele otse wastu, wõttis kaabu peast ära ja ütles kõwaste:

„Tere, Anna Grigorjewna! . . .“

Annate waatas tema peale, jäi seisma ja, enne kui pagar teda tagasi hoüda sai, langes ta külliti rohu fiske.

Mis Petjaga sündis, sellest ei saanud ta ifegi aru. Mäletas ainult, et ta kodu ematele juure läts ja ütles:

„Noh, emate! Kuiu nüüds mind juuftift ja petja tepiga nii palju kui tahad, aga mina joon ennast täis. Mul on õit südame peal pahempidi.“

Hindret Koorik,
Keilast.
Tegewas sõjaväes.

August Aibast,
Keilast.
Tegewas sõjaväes.

Mart Romet,
Sallinnast.
Tegewas sõjaväes.

Jaan Andel.
Keilast.
Tegewas sõjaväes.

Johannes Kõrwer,
Keilast.
Tegewas sõjaväes.

Ja ta jõigi ennast purju . . . Väts Alekseitšhi poole, vedas selle Andrei Šitšihhi juure wabrikusse, purjutas seal terve öö otja; hommikul wõttis ta hobuse ja sõitis wiis wersta linnast kaugel asuwasse demehje Alekseitšhi talusse. Seal jõi ta jällegi wiina, nuttis, pekkis ruskilaga wastu ahju, ja igatord, kui tal meelde tuli, kuidas Annale maha tuktus, tahtis ta ennast ära tappa, kuid ei suutnud kunagi osustawat sammu astuda, sest et tal alati emalest lahju oli . . . Kolme päewa pärast, kui ta jälle wabrikus oli, otfis onu Stepan, ema wend, ta üles, häbistas hull aega ja vedas lodu, kuid ei suutnud midagi peale hakata ja jõi ta ennast ühes teistega purju.

Petja ei suutnud kuidagi aru saada, mispärast ütlekohus maailmas on? Annale armastab teda, ja tema armastab Annalest. Mispärast peawad nad fiiski kannatama? Ta haaras onu Stepanil kraest kinni, surus ta wastu maad ja karjus:

"Ma tahan õigust! Et kõigil hea oleks. Hakkan rewolutsionäriks. Annan oma elu selle eest."

Kodu minnes sai ta ühe joodituga kokku, wõttis tal õmber kaela kinni, suudles teda ja karjus, et ta rahwa eest surra tahab, kuni emale wälja tuli ja teda juustest sarjama ja lepiaga peksma hakkas. Tema aga nuttis ja farjama:

"Anna weel, emale, weel! Anna hästi. Ma olen lurjus. Ma tegin talle ütlekohut, ja tema kannatab nüüd."

Wiimati otjastas ta ära surra. Nad ronisid — tema, Alekseitšh, onu Stepan, kes nüüd mitte sammugi temast enam maha ei jäänud, ja weel keegi, ta ei mäletanudki enam, kes — kellatorni kella lööma. Jõudsid üles kellade juure; Petja wõttis juure kella nõõri, teised kelmiste ja wälkete kellade nõõrid, ja siis algas niisugune undamine, ja kui tema nõõrist tõmmas, siis kostis hääl üle terve maailma. Helistas, helistas ja nägi korraga finist taewast ja walgeid tuwileki, jõe, jõe taga metsa, ja hakkas nii rõemus ja hea! Ta mõtles, et Annalesega on igatahes kõik lõpetatud, tõmmas weel kord kõigest jõust kellanõõri ja hüüdis: "Sumalaga, wennad! Urge mäletage minust halba!" Rende sõnadega tormas ta wõre juure, et alla hüpata.

Kuid teised haarasid tal palitu hõlmadest kinni ja tasasid ta tornist alla; tema aga karjus:

"Vaste mind! Ma tahan surra!"

Ta rabeles nende käest lahti, jooksis jõe äärde, wõttis ennast riidest lahti, karjus jälle: "Sumalaga, wennad!" ja hüppas wette. Inimesed jooksid kokku ja läksid lootsituga tema järele. Emale nuttis kalda peal; tema aga ujus kals lorda edasi ja tagasi jõe üle ja wälis ära, kuid uputamist ei tulnud midagi wälja.

V.

Warsti peale selle tuli Petjal õige aru pähe — ei wõi ometi kõik eluaeg purjutada. Ta ärkas hommikul latas üles, waatas ämaralt enese ümber ringi, puhastas juused heintest ära, tuli alla ja walgas enesele kaewu juures wiis pange küllma wett kaela. Selle järele fuges ta juuseid, palwetas ja istus korra järele teed jooma. Emale hakkas teda natuke häbistama ja noomima:

"Ammugi oleks juba aeg. Sa wõiks peeglistse oma näo peale waadata, kuidas ja ta ärajoonud oled. Ragu mõni metjawaim. Ja kõik naerawad linnas sind."

Kuid Petja wastas laredalt:

"Emale, jäta mind rahule. Muidu hakkab ma uueste jooma."

Ta otjastas Annalest ära unustada. Mis seal weel? Lahutatud on nad üksteisest iltagi. Ta istus külla ja kiwistanud näoga poodis ja pliiidis tangelkaelfelt mitte tema peale mõelda. Kuid ta hing tagus pisaraid ja palmis nendest pisaratest imelise pärja ning mida kaugemale, seda tugewamine armastas ta teda. Teda waewas wäljakannatamata soow weel ükskord Annalest näha, ta heledatesse filmadesse waadata ja midagi talle ütelda, kuid ometi hoidis ta tema eest kõrwale. Peab ära unustama.

Kuid ükskord, paari nädala järele, läks ta üle selle platši, kus ta putka kummuli pööras, ja irehwas Annalesele otse wastu. Ta tahtis küll mööda minna, kuid ei suutnud ja jäi seisma. Kuna Annale jäi seisma. Nad seifid küll aega nõnda waitides, ta inimesed ümberringi kihasid ja neid waatlesid. Wiimaks ütles Annale kaebawa tooniga:

"Ma ei saanud, Petjake. Wägise sundiswad mind," ütles ta ja läks.

Petja pidi juba talle järele jooksema, et teda sülle haarata ja ära wiia, kuid ta nägi eemal pagarit, pigistas hambad kokku ja läks.

See juhtumine segas ta meele hoopis ära. Ta tahtis ainult ühte — mitte mõelda Annalese peale, teda wõimalikult ruttu äraunustada, kuid Anna kuju ei lahkunud mitte üheks minutiks ei päewal ega öösel tema peast.

Maikuu sees oli aumäärat kaupmeeste Sewastjeweide pool suur pidu, ja sinna ei wõinud kuidagi minemata jätta, sest et sinna kõik kokku kogusid. Petja pani uue kuue selga ja läks ka; ta teretas pererahwast, läks siis alla perepoja Wasja tupp ja hakkas seal suitsetama. Ta tahtis nõnda terve õhtu istuda, kuid ei suutnud, läks uueste üles läbi tubade ja näeb: wõderastetoas istub sohwa peal noorte daamide keskel Annale nii kahwatu ja kõhna näoga, nagu pühadel kannatajatel pildi peal, ja kõneleb pererahwa tütraga. Petja süda hakkas walutama. Ta kutsus perepoja Wasja, läks selle seltsis sinna tupp, kus puhwet oli, ja jõi seitse klaasi wiina järjestiku ära. Sel filmapilgul nägi ta pagarit, kes tutawate seltsis ka puhwetisse tuli. Petja ei jõudnud enese üle walitjeda ja hüüdis kõwa häälega:

"Tere, mausroog!"

Selle järele läks ta uueste saali, ja just sel filmapilgul, kui muusika waltseri mängis, jäi uffe kõrwale seisma ja hakkas Annalese peale wahtima, kõite muud ära unustades. Ja kui polkat mängima hakati, läks ta Annalese juure ja ütles:

"Lubage teid paluda, Anna Grigorjewna."

Annast läis warin üle, kuid ta läks fiiski. Ja niipea kui Petja tal ümbert kinni wõttis ja nad tanfima hakkasid, unustasid nad ümbruse. Nad waatasid üksteise otja, Petja nägi ainult ta heledaid filmi ja tanfisis. Kõik olid juba

Dõhelid.

Kuu, täheb; taja, waitus; mitte ühte heli kusagilt ei ole kuulda; nõidurid õõ on kõil oma hõlma matnud; kõil, kõil puhkavad. Ainult üks ei puhka, ei maga; ainult üks walwab; walwab ja kannatab, kannatab piina, mis raskem, kui kõil raskus, walusam, kui kõil walud ühte wõtta; aga ei, ei ole tõsi; mitte üks, ega ka kaks, waid tuhanded, sajad-tuhanded walwawad ja kannatawad, walwab ja kannatab ta nendega ühes nõidurid õõ!

Ma kuulen tajaast joigumist; tajaast, nii tajaast, ma kuulen teda hingega: see joigub maa; tal on raske tanda neid werojasi, neid piiraid ja seda tumma walu, mis hingest lõhestab.

Ma a joigub. Täheb, kuu kuulewad seda joigumist . . . ja täheb warijewad, mõned nendest kustuwad, neid helisi kuuldes; kuu peidab end pakju pilwe taha; aga joigumine ei waiti, ei! Ta järjest läheb waljemaks . . . ja kuulen mina,

ei joigu enam üksi maa, ei, ka puud, põesad, rohi, killeb, isegi wesi, kurdawad ühes nendega, kes walwawad ja kannatawad. Ja ma näen . . . näen . . . helid tõusewad maast, puudest, weest, kogunewad kokku wormita koguts ja kadusid — ei, ei kadunud, waid ilmusid selle ette, selle jätt läbi maa joigub, selle tahtmist mõõda woolawad werojad.

Ma näen teda . . . kahwatu, warijew, katab kõrwad kättega . . . aga ta kuuleb ikkagi neid helisi, kuuleb hingega, ta ja b aru sõnadest: neetud igaweste! Ta kuuleb . . . kus minu poeg, kus isa, kus mees, poeg? Ta kuuleb, kuna hommit loidab, ja päike õõhelid waitima sunnib.

Kuid iga päew kaswab ohwite arv, iga õhtul on tuhanded walwajad juures, ja kohutaw-waljut kostab mõrtjuka kõrwu iga õõsel ohwite taebehäl . . .

ammu lõpetanud ja kohtadele istunud, ainult nemad üksi tantfisiwad tihjas saalis.

Wiimati märkas ta ja wiis Annatese oma kohale, läks ise alla Wasja tupp ja istus diwani peale ning hakkas paberossi suitsetama, kuid wiskas ta warsti nurka. Ta nägi enese wastu sein peal laetud piisfi ja otustas juba ennaft maha lasta, kuid trepi peal kostsid kellegi tuleja sammud. Ta lõi peaga wastu sein, nõnda et jädemed filmist wälja käisid ja tahtis wälja minna, kuid trehwas ukse peal pagariga kokku. Ta nägi, et pagar tale midagi ütelda tahab, kuid ta ei kuulunud, waid läks temast mõõda ja tuli uueste Annatese juure ja ütles:

„Puhage teid wiimast korda kadriilli tantfima paluda.“

Muusika mängis kadriilli. Petja ja Annate tantfisiwad waitides ja üksteise otta woadates. Mõlematel oli nutt kurgus, sest nad teadsid ilma sõnadeta, et wiimast korda üksteist jumalaga jätawad.

Pagar seisis aga ukse juures ja waatas ütsifilmi nende peale.

Kadriilli järele wiis Petja Annatese oma koha peale, kumardas sügawaste, waatas tale wiimast korda otja, läks siis ja tühendas ühe järjega wiis pitfi wiina, nii et see ta tuimaks tegi. Siis läks ta tühja Wasja tupp, istus diwani peale ja hakkas suitsetama.

Ta suitsetas ühtejargi kolm paberossi ära. Korraga awaneb uks ja pagar astub sisse, üteldes:

„A! Wõi suitsetad siin . . .“

Ta istus Petja wastu ja hakkas tale otja wahtima. Oli näha, et ta pöörafelt wihane oli.

„Mis ja siis siin istud?“ küsis ta.

„Mis see sinule korda läheb?“

„Ah fina narakas!“ hüüdis selle peale pagar. „Niisugused lurjusjed, kui fina, peab ära tapma. Miis ja mu naisi wõrgutad? Ma lajen sind niisama ilma kahewõitluseta nagu koera maha.“

Ta wõttis sein pealt piisfi, tõmmas kufe üles ja ütles:

„Tahad, koeranägu, et ma su maha lasen?“

Petja pani jalad risti, imes paberossi ja mõtles, mis ütelda. Otsufese jõudes, lausus ta:

„Lase.“

„Arwad sa, lurjus, et ma ei lase wõi, mis?“ ja ta hakkas piisfi aeglaselt õõ juure tõstma.

„Kardad, kus ja niilid julged . . .“

„Ah kardan?“

„Seadagi, et kardad.“ Sa oled ju tuntud argpiiks.“

Korraga kargatas midagi, purskas tulb ja tegi kõit tummaks, nõnda et Petja esialgul arugi ei saanud, kas ta furnud on wõi elus. Ta hakkas wähe toibuma ja nägi, et pagar, ehmatusest walge kui lumi, tema ees seis ja finiste huultega sofiistas:

„Ei trehwanud,“ ütles Petja ja, kolm werjhoeki kõrge-mal mustawat auku nähes, lissas juure: „Wähelese wiltu.“ „Anna mulle andeks, Peeter Mikanorõtsh,“ kogeles pagar

waewalt paenduwa keelega. „Sjegi ei saa aru, kuidas see nõnda wälja tuli. Sa ajasid mu südamet nii wäga keema.“

„Küllalt,“ ütles Petja. „Mis siin weel targutada? Ja kuigi oleks maha lastnud, suurem õnnetus . . . Ma tahsin teda ainult jumalaga jätta,“ lissas ta wäheste waitumise järele juure, tõusis üles ja läks ära.

Ta läks jalutusparki, istus mäekallakul pingi peale ja märkas alles niilid weel, et ta pealaeft jalatallani nagu haawaleht warijew. Ta istus kaua ja waatles jõge, oksliifi tammeft sealpool jõe kaldal, punast kuusirpi, mis küsli wajununa metsa taga nähtawale tuli, ja ta tundis, kuidas ühes wäringaga midagi tal nagu hinge pealt ära wajus ja kõil nii kergeks läks ja hea oli. Annatese kuu kadus korraga kauguseste ja ei põletanud enam, nagu waremalt, waid sõjendas õrnalt, nagu magus mälestus, nagu oleks ta juba ammu furnud.

Ta läks rõemfält läbi pargi kodu, ja kui emale tale ukse awas, ütles ta:

„Niilid olen ma, emake, wiist päris terweks saanud.“

„Ammu oleks juba aeg, pojake, — wastas emake ja tahtis pikemalt kõnelema hakata, kuid Petja ei kuulunud teda, waid läks poodi ja nägi pagarit, kes poest mõõda lõunale läks. Petja läks tale wastu ja ütles tõsifelt: „Sead, Dmitci Nikolaitsh. See, mis oli, on mõõda, ja niilid ei ole mul sinu wastu midagi halba. Wanad asjad unustame aga hoopis ära.“

„Meie Matfi“ jõulualbum 1916

pakub lõbusat, piltidega ilustatud lugemisevara pühadeks.

Sisu: Rahu. Jõulupuu. Hra Bensner ehk wiiekümne aasta pärast. Saaremi pärl. Elukalliduse ohwer. Surm. Kaks tundmust. Lütär tuleb ema juure kulla. Wõitlus traatõkete. Ma olen mees. Lühitse nägemisega. Tasa hüred — kass tuleb. Täi . . . Kunst neljateistkümne päewaga ooperiprimadonnaks jaada. Wäga kahju, et loomad wäakida ei wõi. Lastewabrik. Ruputas naine. Jõulutingitus jne.

— — — Sind 40 kop. — — —

Saada igalpool. Pealadu „Seadus“ Tallinnas.

Ilmus trükist

Weider lehadewahetus

Richard Kullertupu fantastiline piltelugu.

Sind 50 kop.

Saada igas raamatukaupluses. Ladu: „Seadus“ Tallinnas

„Meie Matsi“ jõulu-öö unenägu.

Suures sojas toas,
kus ka põhub maas,
ümber jõulupuud
kiltab laste suu.

Küünlad säravad,
Nagu tuningad
Kõrgel trooni peal,
Kuufookstel seal.

Uuju ilusaid,
Kullast säravaid,
Pändud lõpmata
Puuksse tõlkuma.

Jõulu-õlle kann,
Mida wana Ann
Ula täitma näib,
Tihti ringi käib.

Laul auruwad
Worstid maitsewad,
Paistab saia-päts,
Praetud pörsja-ots.

Küllus siin ning seal—
Puul ja laua peal;
Kingitust ja
Silmel hulgana.

Kõigil meel on hea . . .
Puudusest ei tea
Keegi midagi, —
Jõulud täieste!

* * *

Mats see ringutab,
Silmad lahti a'ab:
Wäljas selge ilm,
Tuba kole-külm!

Pole jõulupuud;
Waikind laste suud;
Puudub õlle-kann;
Kullas puhkab Ann.

Wäitje toale
Raswa-küünlake
Walgust andemas, —
Kõhku pole maas.

Laual ainult leib,
Ja ka soola näib
Pisut olema . . .
Muud ei näha saa.

Meie Matsite
Linuks uueste,
Uues jõulud teeks:
Worsti, saia sööks!

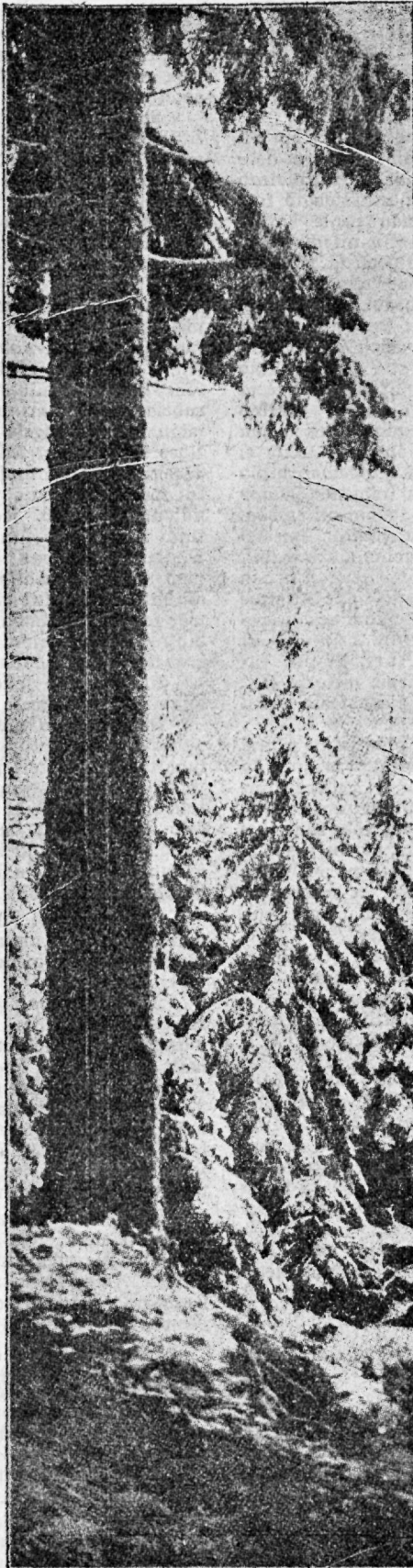
Uga wõimata
On sel uinuda,
Kelle kõht on tühi.
Säherdusi pühi

Pole näinud veel
Bikal elu-teel.
Wäite mehike
Ohtab rästeste:

„Parem oleks ka
Mulda pugeda,
Seal, kus tüjeluu
Waikest puhkab ju!

Tallinnas, jõulutulul
1916.

Lennula.

Jõuluõöl.

J. Rittsefon.

Seisab . . .
Lumehelbed hõljuwad
marjena.
Amarusest langewad
seisja palgele.

Wõitleb . . .
Warglituna poewad
palgele
filmist soojad pisarad,
mure algena.

Waatab . . .
Küünladena säravad
pilwisfa
wärwitised tulejoad
lõpwa elule.

Kuulab . . .
Surmahäälled laulawad! . . .

* * *

Taewas särab tähte läigist;
lumi kiirgab hõbena.
Noore abikaasa palgist
mure õõgub toormana.

„Jumal anna, et ta tuleks
Terwelt sõjawäljalta;
et ei te da seal tabats
terastuuli, südameta!

„Palwes tõstan käed ma üles,
palun alandlikult Sind:
aita, Jumal, sõjatules
kaitjeda mu kallimat!“

Tähte kuulis naise palwet,
kadus taewa wõlwikta.
Tea kas sõnnumeid läts wiima
abikaasalt mehele! . . .

* * *

Tabatult kuulist, ta langes
lumesse . . .
kustuwad filmad, need puuris
tähesse . . .

Sundes surma, ta palwetas.
Kõllu
käed põimis ja sofiistas:

„Elage hästi
mu armsad! . . . Teid näha
ei saa . . .“

Pisar, see weeres ja tarretas põskil.
Armastus säras weel kalgil filmil . . .

* * *

Lumehelbed hõljuwad
marjena . . .
Amarusest langewad
werise plekile.

Buruštades julawad
wäetimid . . .
Armastusest räägivad,
tooruselt . . .

11. 12. 16.

Jõulupühad ja uus aasta mitmesuguste rahwaste juures.

Täieste oma ümbruskonna ja selle tingimiste mõju all seisdes, pidas alg-aja inimene lahtlemata kõige suurema hoolega kõiki nähtusi filmas, mis aastaegade muutustega kaasas käisid. Aasta lõpul, kus päike oma elutoowaid kiiri ikka wähemal ja wähemal mõedul alla maa peale hakkas saatma, kus päewad ikka lühemaks ja ööd ikka pikemaks läksid, seal pidas inimene muidugi seda walgujelaika pitaldast kustumist kartusega filmas. Ta teadis, et tema ees kaks jõudu wõitlewad — walgus ja pimedus, headus ja kurjus, ja tal hakkas hirm pimedusewüürsti mõitu walguise-ja soojusewüürsti üle nähes. Kui niilid pimedusewüürsti täieste wõidule pääse ja walguisjumala ära häwitab? Mis sünnib siis? . . . Nähtawaste läheb siis kõik huttu. Kuid tema kartus ei kestnud kaua. 10.—12. detsembri ümber märkas ta juba, et päike oma taganemise pimedusewüürsti ees seisma oli pannud. Väks weel paar nädalat mööda, ja niilid ei olnud enam lahtlusest päikse wõidu juures. Pääwad läksid ikka pikemaks, talw oli wõidetud. Esialgne inimene tõmmas tergendatult hinge: hullusaamise, surma hädadoht oli mööda.

Mõistagi, et seda wõitu, seda walguisjumala uueste-sündinist, mis inimese elu jälleki kindlustas, juba hallist muinasajast saadik fuure pidulikkusega pühitseti. Kui aga ebausju afemele ristiusk astus, siis langesid selle Kristuse sündimise pühad ajapoolt ebausjuagsete pühadega suwejumala wõidu puhul talwejumala üle just kokku. Ja et wana-usu jumalad iial lõpulitult wälja ei sure, ükskõik kudas ristiusk nendega ka ei wõitleks, siis näeme meie ta siin, et jõulupühade pühitsemise kommetes weel rohkest wanu ebausju järgi märgata on.

Walguise- ja soojuse- jumaluse wõitu pühitsetes wõttis muinasaja inimene pidustuste aluseks muidugi walguise ja soojuse mõistetuju — tule. Sellepärast oligi tuletegemine muinasajast päikse-uuestefüüdimise pidustuste peapunktiiks. Ja me näeme, et ifegi meie päewil weel paljude rahwaste juures kombeks on öösel wastu 12 detsembrit jõebe kallastel tuld teha. Wäitewenelased hakkawad 25. detsembriist alates priigi koguma, ajawad ta ühte kuhja kokku, ja põletawad lue-aasta hommitul selle kuhja siis ära; see tuleohwer peab kättejõudwal aastal saagirohtust aedades tõsma.

Niisamafugused tuletegemised jõulupühade ajal on enamaste kõigi Slaawi rahwaste juures kombeks. Jõulu laupäewa öösel kustutawad montenegrolased endi majades kõik wanad tuled hoolega ära ning süütawad puutükide üksteise wastu õerumise läbi nad uueste põlema. Seda uut tuld hüütakse „jumala pühatuleks.“

Ka Lääne-Europas on juba ammu-aega jõulupühade pühitsemise oma kindlad kombesid mawad. Nii pühitsetakse „Bransjusmaal mitmes paigas jõulupühade ajal „kurja pühade õnnistamist“ (sauveur de troupeau). Kõllatarjased ehivad endid kirjude lintide ja paeltega toredaste ära; üks karjastest walib karjast kõige ilusama tallelele wälja, paneb ta korwi ja kannab kiriku; temale järgnewad teised karjased pidulikust ehtes. Tall wiidatse kiriku, kantakse seal lauluga mitutorda ringi ja õnnistatakse siis preestri poolt ära. See tall wõetakse selle peale ijaaralife hoolitsemise alla; ka ei tapeta teda kunagi ära, ta sureb loomulikku surma — wanadusesse, sest ta on ju kõllatarja päästja ning kaitsja.

Inglismaal käiwad lapsed jõululaupäewal küllades majast majasse ja laulawad jõululaule, enamaste elawaid ja lõbusaid.

Norralastel on ijesugune jõuluingituste annetamise komme. Ringitused antakse kas lillekimbu, eht weel sagedamine heinapuntra sees kätte. Kui ringitus walmis seatud, hüilib kintija oma õhwri maja juure ja katjub seda tähepanematast üheft wõi aknast sisse wifata. Ringituse saaja peab hoolega ja ettewaatusega kõik lillewarred ja heinakõrred läbi sorima, et ringitust üles leida, milleks mõnikord nael wõi naelake on, kui tergeuslikku ringituste armastajaga, kes harilikult liig palju ootab, kurja nalja tahetaks teha. Mõnikord mähitakse ringitus lugemata hulga paberitiiktestesse,

mis mitmesuguseid pealkirju kannawad, ja siis kuulub nende lahtitegemise peale muidugi rohkest aega, kuna tihitlugu ka seda ette tuleb, et kõik ajaraistamine ja waewanägemine asjataks jääb.

Norramaal walitseb ka ilus talwelindude wõerustamise komme efimesel jõulupühal. 25. detsembri hommitul seatakse maa räästasse peksmata wifawihl üles. Seda kommet pühitawad ka kõige kehmemad talupojad täita. Rohalikkudel lindudel on see komme juba teada, ja nii lendawad nad jõuluts suurtes parwedes kokku.

Saflamaal on paljudes paikades jõulu-ajal pahuraste laste hirmutamise kombeks. Hirmutist hüütakse „kurjaks Nikolaiks“.

Pühade laupäewal tehtakse lastele harilikult jõulupuu, mis ilustustega ja maiustustega ehitud. Lapsed ootawad kormaltoas, kuni nad wiimaks saali, kus jõulupuu tulekhes seisab, lastakse. Seal aga kostab korraga kellahelin, üks läheb lahti, ja nähtawale tuleb „jõuluwengel“ — noor naisterahwas wõi tütarlaps walges riides, linast juuksed peas, nagu ileni walgets waabatud, et teda ära ei tuntaks. Ühes käes on tal kelluke, teises maiustega täidetud torw. . . Waewalt on aga lapsed maiustused suu juure saanud panna, kui korraga hirmus rauakõlin kostab ja „kuri Nikolai“ nähtawale tuleb, seekord karutujul. Ahwardawa häälega hüüb ta: „Kus sin koerad lapsed on? Zooge nad siia!“ Muidugi kohtuwad lapsed hirmsaste ära. Kuid sin astuwad wanemad wälja. Nad kinnitawad, et nende laste seas ainusti üleannetud ei olewat; kõik olewat pailapsed, ei tegewat koerust, kuulawat ilufaste sõna jne. Muidugi, et niilid lapsed tõotuse annawad ka edaspidi sõnakuulelikkudeks ja headeks lasteks jääda.

Kui selgeste selles kombes satilane oma magushapu kõlblusega nähtawale tuleb! . . .

Kõnigsbergis pühitsetakse jõulu-ajal ifesugust „worstipüha.“ Rohalikud worstitegijad walmistawad üheskoos ilmatu-suure worsti ja käiwad sellega rongikäigus pidulikkult uulitsaid mööda ringi. Uruväät worstitegijate soow, worsti suurusega elanikkude seas lugupidamist endi wastu tõsta, käib igafugustest mõistlikkuse piiiridest üle. Ei tea, kudas sellega praegu lugu on, kuid 16. ja 17. aastafajal olid need worstid 200, 500 ja ifegi 1000 arfinaat pikad! Ja see kõik sünnis suure toredusega, tõrwikutega ja muusikamängu saatel!

Uut aastat ei pühitseta tema laialisema tähtsuse tõttu muidugi mitte ainult kristlaste juures, waid ka paljude muu-usuliste rahwaste seas, kel oma kalender wälja on tõötatud.

Nii pühitsetawad jaapanlased uut-aastat piduliku ringituste annetamisega. Sel päewal tõufewad jaapanlased juba warahommitul päiksetõusuga üles. Kõik majaanituid panewad endile kähku kõige paremad riided ümber, ja efimesed wastastikkused õnnesoowimised algawad oma perekonnas. Perenaine seab puhta lina peale mehele määratud ringitused walmis. Kui peremees tupp astub, kumardab perenaine tema ees maani ja kannab tale siis sellekohase terwituse-salmi ette. Kui ringitused wastu wõetud, jagab peremees omatorda oma ringitused temale ja majaanitikkudele wälja.

Sünlasel kestawad uue-aasta pidustused (sin-ujan) kümme päewa. Iga päew on mõnele loomale wõi terwele loomaklassile määratud: üks päew lindudele, teine koertele, kolmas lammastele, neljas sigadele jne.; need nimetused tähendawad pärijelt ainult neid toiduaineid, millest teatud päewal peajasalikult kõik toidud walmistatakse.

Annamitid pühitsetawad endi uut-aastat kõige lõbusamate pidustustega. Nähtawaste on see neil üks armjamatefi pühadest. Efimesel kolmel päewal seisab kõik tööstusline ja kaubandusline tegewus, ja uulitsad on täis pidutsewaid rahwahulki. Annamitide uueaastaste pidustuste ifeloomulikumats joonets on see, et neist ka juruid oja wõtawad. Igalpool seatakse altarid üles ja toodakse seal õhwreid efivanemate mälestuseks ning nende pattude lunastamiseks.

Birmalaste uueaastased pidustused on weepühitsemisega ühendatud, misugune komme küll dige wanast ajast pärit mõib olla. Wefi mängib siin peaosja; teda pühitsetakse ja õnnistatakse, pillutakse üksteisele ja atendest möödaminejatele

Jõulu öö.

1.

Raugel heliseb tumedalt aifakell
Ja lumi sätenab, sajab —
Seal kõrgel, hallide pilvede all
Räitšit räitšitut taga ajab —
Kuuldub, nagu laulaks seal Jõulu-
lapsute —
Meie sõidame läbi kuusemetsa pikkamisi
kodusse.

2.

Raugel kõmiseb viimane suurtükkeal,
Kohutav pime on aigutav öö —
Ja näib, kui puhtaks kõit väsimust seal,
Kus lõppenud werine töö.
Meie väsinud kangelane ennast vastu
kraawi äärt najab
Ja mõtleb, kuidas nüüd kodumaal peh-
met lumetest sajab —

6. 12. 16.

Rits.

Inglise naiskirjasaatja Serbia sõjapõgenejate seas.

kaela jne. Rahvas waatab nende „loputuste“ kui puhastuse-abinõude peale.

Hiisamuti armastawad ka perslased uueaastaseid pidustusi ja peawad neid suure toredusega. Sel päewal on harilikult pidulik wastuwõtmine shahi juures, kes priisfantidega üleni ülekülwatult troonil istub; ta annetab oma lähedastele helde käega igasuguseid riideid ja ehteid. Shah wõtab pealinna uulitsatel jalutuslõigu ette ja pillub seejuures rahwa sekka pihuga peent wast-rahha, mis juust seks puhuks eraldi walatud.

Arablased pühitsewad uut-aastat 13. jaanuaril (uue stiili järele). Selle päewa kättejõudmist kuulutatakse walju suur-tüki ja piisfilastmisega. Kõlku juhtudes suudlewad arab-lased üksteise õlast ja sõnawad seejuures: „Mu Allahile!“ Eõnanani hulguwad inimesed uulitsatel ringi, siis lähewad kõit koju ja saadawad aja, peaasjalikult süües, oma pere-konnas möõda; sõõgid on sel päewal kõit maitswad ja ma-gusad, et kättejõudwal aastal siin ilmas magus oleks elada, ja — mis weel tähtsam, — et põuda ei tuleks. Raskeid ja toitwad sõõgid sel päewal toowad raske, s. o. põuase, aasta kaasa. Paiguti, nagu näit. Turkestanis, paastuwad muha-mediusulised uue-aasta eel terwelt kuu aega; sel ajal sõõwad nad ainult õõfeti, kuna päewa-ajal iwagi suhu ei tohi pista. Uue-aasta kättejõudmist pühitsewatse metšitu rõõru-tisaga.

Sõjameeste terwitused.

Kõllile kodumaale, kõigile wanematele, wendadele, tut-tawatele ja neiuudele soowiwad waenuwõlja liinist jõulu-pühadeks kõige paremat terwist ja õnne. Artur Mõdtnus kirjutaja; Jaan Johanson — kaptenarmus; P. Saar, Tartu kr.; W. Kirspuu, Paide kr.; D. Kallas, Kurelaare kr.; A. Keering, Walgast; A. Eljas, Rakwere kr.; Adolf Lamm,

Jaroslawi kub.; Oskar Lillo; Eduard Siib, Wastse Mõost; Karl Braul, Narwast; J. Jakobson, D. Kaurson, A. Luuri, A. Puust, J. Arat, J. Suurtast, J. Lätlane. — ühtlasi pa-luwad paljud nendest kirjasi, ajalehti ja ajakirjasi saata.

???

„Kui ma pühapäewal kantslis olen,“ ütles üks õpetaja, „ja oma koguduse liikmete toredaid riideid näen, neid naisterahwaste pühapäewaeheteid, neid sulgedega kü-baraid, siis mõtlen ma iseenes: kus on siis täna need waejed. Kui ma aga pärast jutlust korjamiselarbiise waatan ja neid kopitšisi paberirahasi loen, siis küsin ma iseenejelt: kus olid siis täna need rikkad?“ —son.

Rüüdsed Tallinna saiad,

Õstja: „Kõõ, nüüd on aga asi hulluks läinud — nii wõiksed on teie saiad; neid lähed wiist küll tütti katlakõ-mend naela peale!“

Pagar: „Jah, mis teie siis tahate dieti? Enne läts kümme tütti naela peale ja keegi ei teinud suud lasti.“ —son.

Pühade album jõuluts 1916

ilmus praegu trükiti oma ilusate, pühadekohaste juttude, laulude ja piltidega. Meeldiwats jõululingituseks igatihele.

Sisutš muu seas: Pühäl õõl. Armsad, kallid jõulud. Jõulu laupäewa õõhtu. Wanaisa. Reslõõ jumalateenistus. Wiimajel filmapilgul. Mõõge tõtõd. Lõõbus pesupõõw. Kõõ armastad. Mis jõulukuusega sündis. Jõuluts koju. Sõõda. Jõulud põõhjaamal. Endiseilt sõõjapäewilt. Jõõh-tullide turu jne.

Hind 50 kop.

Saada igalpool. Pealadu „Tea du s“ Tallinnas.

Berlinis. Sõjas langenute furnuaial.

Sull sõit.

LII. L. L.

"Hommitust, Wagnfleet!"

"Autojuht, kes parajaste sellega tegewuses oli, et autole wiimast läiget andis, waatas oma töö pealt ülesse, kergitas mükki ja ütles: "Tere hommitust, herra! Soowite autot?"

Kui herra wastuseks ainult pead nolutas, waatas Wagnfleet temale arusaamatalt otja. Sest see waitimine ei olnud herra Moore, Bensoni sõiduäri parema tarwitaja, juures mitte harilik. Temal oli muudu ilka lõbus naeratus ja paar naljasõna autojuhi jaoks. Aga täna waatas ta haruldaselt tõsiselt, peaaegu metsikult.

"Peremees ei ole veel tulnud," tähendas Wagnfleet tagasihoidlikult.

"Mõtlete, et ma peremeest ootama hakkan?" ütles Moore wihaselt. "Teie wõite temale sõnumi maha jätta."

"Autojuht waatas temale kaheldes otja.

"Dn veel wäga wara, herra! Ühtegi inimest ei ole veel —"

"Ettewõte on hädaline," tallestas teda Moore. "Mül on kiire. Teie peate ühe oma parematest autodest wõtma. Hei, teie!" Ta kutsus ühe mehe sinna, kes parajaste laduruumist wälja tuli. "Teatage herra Bensonile, et mina Wagnfleetiga terweks päewaks wälja sõidan."

"Jah, küll herra!" ütles mees, ja Wagnfleetil ei jäänud muud üle, kui autokuurist kõigeparemat reisu-autot wälja tuua.

Kümme minutit hiljem olid linnatähe wärawad kaugel nende selja taga. Wagnfleet oli sja ilusasse ümbrusesse nii mõnedki korrad seda lõbusat herrat lõbusõidule sõidutanud ja siis oli nende wahel, kui nad kiire hoos edasi kihutasid, sõbralik wahetord tekitunud.

Nii pööras ta nüüd autojuht, kui ta enne sõitu oli wähenданud, oma sõiduherra poole ja ütles: "Suurepäraline ilm täna, kas pole, herra?"

"Sõitke edasi!"

See kõlas nii wihaselt ja kähkawalt, et autojuht kulmufi kortjutades ümber pööras ja kõige suurema kiirusega edasi kihutas.

"Weel kiiremine!" hüübis Moore, kusjuures ta kannatamatalt ettepoole kumardas.

"Seda ei tohi ma mitte, herra! Kui midagi juhtub, pean mina wastutama."

"Mina ütlen teile, teie peate kiiremine sõitma!" karjus Moore.

"Mül on kahju, herra; aga ma ei tohi seda mitte."

Moorel tõusis veri pähe.

"Mina wõtan igasuguse wastutuse oma peale!"

"Mina kaotan teenistuse!"

Moore haaras kiireste oma üli-
tuue taskusie ja tõi sealt käikwa
rewolwri nähtawale. Ta sihtis otja
Wagnfleeti pea poole ja komandas:
"Lärmise kiirusega edasi!"

Silmapiilguks tõrkus autojuht;
aga kui ta mehe silmadesse waatas,
kuulas ta wärisedes sõna. See wõe-
raks muutunud nägu näitas temale
kindlaste, et Moore põgenemas oli,
et ta wististe politsei eest jooksis.
Kindlaste oli ta mõni murdwaras!
Ta oli alles hiljuti linna elama asu-
nud ja ütles inimene ei tunnud teda,
nii — see oli Wagnfleetil küll pisut
wastumeelt, murdwarast põgenemise
juures aidata, aga mis wõis ta selle
laetud rewolwriga mehe wastu teha?

Auto lendas koleda kiirusega tüh-
jal maanteel edasi, üle silla, läbi waitse
külaste ja siis keerulist mäeteed
ülesse. Ühe käänatu peal nägi Wagn-
fleet oma suureks kohtumiseks ühte
wanter oma ees. Kõlkupõrkamine

oli möödapääsemata. Ta lastis pafuna huluda, hobused
kargasid kohtudes kõrwale, ja, kaelauft wahet jättes, tor-
mas auto wantrist mööda.

Seadmine, et ta waewalt õnnetusest pääsis, kinnitas
lõpulikult Wagnfleeti eneseteadwust. Oli temal tarwis ennast
rõõmlist wõi hullumeelsest otse surma lasta kihutada? Järsku
otfufega pidas ta auto kinni.

"Mina ei sõida enam edasi, kui teie mulle seletust ei
anna," ütles ta.

Teine tõstis käe rewolwriga üles.

Wagnfleet kahwatas.

"Kuhu meie sõidame? Kõhlem ej taha mina midagi —"
"Sõidate teie filmapiil edasi!" ütles Moore ähwar-
dawa häälega.

"Ei!" karjus Wagnfleet, "nii ei sõida ma mitte! Mina
tahan teada, mis teil ees on!"

Teine hakkas waljust naerma ja luges pikkamööda:
"Üks — Autojuht waatas abiootfawalt ümber, aga ühtegi
inimest ei olnud ligidal ega kaugel näha — "Kaks" — ta
ei olnud sugugi arypüks, aga seijuford oli liiga tõsine. Ei
jäänud muud midagi üle, kui sõna kuulata. Enne kui teine
"kolm" luges, kihutas auto juba edasi.

"Kui teie veel korra peatate, lafen ma hoiatamata!"

Wagnfleet ei waatanud enam tagasi. Waitides kuulis
ta Moore lihtiseid kähkusi, kes siin ja seal juhatust andis.

Päike tõusis ilka kõrgemale ja kõrgemale. Kälades,
kust nad läbi kihutasid, walitses juba elaw liikumine. Sni-
mejed wiikatasid neist mööda.

"Paremalsepoole" kähkatas Moore, ja mehaniselt kuulas
autojuht. Ümbrus oli temale täieste tundmata; nii kaugel
ei olnud ta ualgi veel käinud. Nüüd tulid nad jälle ühte
külaste, ja seekord kähkis Moore, kui ta enne kella oli waa-
tanud, pisut aeglasemalt sõita. Külaulits oli illepärgade
ja kirjade lippudega ehitud, ja kiriku ufse ees oli punane
waip. Külaelanituid seifid oma majade ees ja wahtifid
uudishimulikult tõldasi, mis pikkas reas kiriku ette sõitsid.
Wagnfleet nägi parajaste, kuidas esimejst tõllaft üks walges
riides neu wälja astus, keda üks wanem herra toetas, kui
ta korraga oma taga "pea!" kuulis hüütawat.

Ta surus masinlikult tormaje peale ja küsis omalt nae-
ratades, kas nad selle jaoks jooks selle taalamurdwa sõidu olid
teinud, et laulatust pealt waadata. Aga sel filmapiilgul
pööras ta kohtunult ümber.

"Seiske, ehl ma lafen!"

Moore tõusis piisti autos ja sihtis rewolwriga wanema
herra peale. Neiu wahtis temale päwani filmil otja.

"E Stella, tule minu juure!"

Merelaine wopolas neu kahwatanud näasse. Ta astus

ühe samm ja tahtles siis jälle. Wanem herra seadis ennast auto ja tema wabele.

"Tagasi!" müristas Moore. "Estella, siia!"

Pulmatööderad said lärmi peale tähepanelikuks ja tulid igalt poolt ligemale.

"Kas ei tooks keegi politsei?" karjus wanaherra.

Aga keegi ei liigutanud ennast, ja sel filmapilgul jooksis neiu auto juure.

"Richmond!" hüüdis ta. "Oled ja tulnud, et mind päästa?"

Kui Waynfleet neid sõnu kuulis, kargas ta walgukiuurtega puhtist alla, aitas daami autosse ja teerutas lahti.

Peigmees wibutas ruskaid ja karjus, aga Waynfleet hüüdis temale: "Hoidke aga kõrwale, muidu lasjab see mees teid furnuts!"

"Bidage nad kinni! Ajage neid taga!" mõirgas wana herra, kui auto minema hakkas. Aga kellegil ei olnud tahtmist ligemale minna. Richmond Moore istus autos, revolver itka weel pulmafektstonna poole pöördub.

"Kui Waynfleet mitte nii suurepäraline sõitja poleks olnud, ei oleks ma sind enam päästa wõinud!"

Muheldes kuulas autojuht seda märkust ja rõemustas ennast, et nad selle eneseohwerdamise eest ilusa noore neiu tajuts olid saanud.

Ta wiskas wargsti ühe pilgu selja taha. Seal seisis neiu naeratades mehe kaenlas ja selle kätt silus hellaste neiu juukseid.

"Ma kuulsin seda alles eila õhtul," ütles ta. "Ma olen alles lähilest aega wäljamaalt tagasi, ja mul on weel mitmesugusid toimetusi. Lähemate päewade sees tahtsin ma jälle sinu isaga rääkida. Raha on mul nüüd küll ja küll, aga see inimene seal."

"Ja on temale raha wõlgu!"

"Ah soo, ja sina pead — wõlga tajuma!"

Moore tõstis pead ja waatas otse Waynfleeti naerwasse näosse.

"Londonisse!" hüüdis ta sellele. "Meil läheb teid seal ühe wäikse asjatalluse juures tunnistajaks waja. Ma ei taha teid sellega mitte ligemalt tutvustada, muidu näib teile eht wastutus jälle liiga suur, ja mina pean teid jälle rewolworiga jumbima! — Wanapoiss, andke mulle oma käsi! Teie olete mulle täna juure heateo teinud, mida ma kunagi ei unusta!"

Wõlemad mehed raputasid üksteisel tugewaste kätt; siis pööras Waynfleet koha peal jälle ümber ja juhtis auto otse Londoni poole.

Jõulu mõtted.

1916 aastat tagasi sündis Önnistegija. Kõige suuremas lihtsuses ja laskinuses.

Ta sündis wäikeses Palestina linnakeses, laudas, sõimes. Ja ilm ei teadnud Jumaliku Suuruse sündimisest midagi.

Ei olnud siis weel telegrafi agenturisi, ei ajalehti, ei toimetajaid, ei wäljaandjaid ega kirjasaatjaid.

Ja selle tõttu ei saadud ilmale Tema sündimisest teada anda, sellepärast ongi Tema sündimise lugu järeltulewale soole nii salapäraliselt jäänud.

Kui sellel ajal oleks olnud "Teataja", "Päewaleht", "Postimees", Petrogradi telegrafi agentur ja "Meie Mats", monotyp- linotyp- ja rotatšion masinad, telefon, grammofoon, kinematograf, maapealsed, weelalused ja traadita telegrafid, — ei oleks jõulud ilalgi seda pühadust omandanud, millega nad meie sündameid sütitawad, Jumala sündimine oleks labaseks kõmusündmuseks saanud, jõulu kuulutajad poleks mitte inglid olnud, waid ajalehemüüjad-poistikesed.

Seft ajast saadit, kui Gutenberg trükkimästi üles leidis, tõrduw iga aasta ilka üks ja seesama: miljonid suled, wanaaste anisuleb, nüüd teraest, krabisewad paberil ja kilm, laine müdistus püüab ofawaste kottu seatud sõnadega sündametes fooja waimustust äratada.

"Ah, teid mehi on juba teada! Alguses lubate terve automobili naisele osta, pärast ei jalka aga enam lapsewäntertti muretseada!"

See paljapeaga päewakajade kirjutaja, kellel põrmugi usku ei ole, kes paar minutit warem alles pahna ja pornografiat kirjutanud, istub jõulu eel laua taga, et püha jõululaulu kirjutada.

Pikkadel kistastel paberiribadel kirjutab ta Petlemma laudast ja sõimest. Aga kui temalt küsida, mis asi sõim on, wastata ta tingimata:

"Ümber midagi pesukausi taolist."

Trükkiladuja, kes ületunda põrgu põhja neab, kes nälja tõttu lahjaks jäänud, kui luu ja naht, kellel tiifikus kopitud juustufarnaseks teinud, haigus, mida 1916 aasta eest ei tuntud, tõttab ruttu jõululaulu ära laduda, et mitte peremehelt sõimata saada. Siis läheb see jõululaul tšensori, kus tal punase pliiatšiga iseäralistel põhjustel muist maha tõmmatakse. Ja paljudes perekondades loetakse pühadusega jõululaulu, mida uskumata inimene kirjutanud.

Seal toodakse aga wärste ajalehti, mis Oreeka kšimust kšitab, ja album jõululauluga pannakse kõrwale.

Saulu kirjutaja on ta oma taju juba wäljaandjalt kätte saanud ja istub laua taga ning kirjutab, et esimesel jaanuaril 1917 maakera 1917-dat ringreisu päikese ümber tegema hakkab.

Temale enesele on see täitsa ükskõik, kas maakera üleüldse teerlebbi wõi mitte, see on talle ainult jutuwaineks. M-nult jutuwaineks on talle ka Önnistegija sündimine.

Kuid wahetewahel mõtleb ta, miks just tema 1916 aastat warem ei sündinud ja esimesena, enne kõiki teisa kirjannika, seda, nüüd juba tuntuwuseni labastatud, ainet ei tarwitunud, miks just tema esimest jõulujuttu ei kirjutanud.

Aga selle jaoks, et see olnud oleks, ei oleks weel küllalt, et kirjaniil 1916 a. warem oleks sündinud, waid siis oleks ta juba pidanud olema paber, tint, sulg, toimetajad ja Petrogradi telegrafi agentur.

Aga siis ei oleks Önnistegija sündinud olnud. Paljapeaga westelugude kirjutaja oleks sellest küll suure kõmutüki kirjutanud, aga tšensor oleks ta kõik maha tõmmanud. **Wabalt Ori.**

Philipp Schaefer

Harju uul. 21 Telefon 464

Soowitab suures wäljawalikus kõiksugu kirjutuse-, joonistuse- ja kooli tarbeasju, päewapildi- ja piltpostkaardi albumisi, kirjutusemapesi, pildiraamisi, postpaberit kastikeses, õnnesoowi- ja pühade piltpostkaartisi j. n. e.

Tööhindade fergitamise ajal.

Sabemeajaja poisile: „Jookse ruttu Marja uutisfale ametivenna juure ja küsi, kui palju täna sabemeajamise eest peab võtma!“

Rupukas pois.

Uts oli wanematega jõululs rikka onu juure kutsutud. Jõulupuul all kinkis onu Utsile taskunoa ja korpüksi. Pois tundis enese waimustuses nagu seitsmendamas taewas olewat. Ja siis weel need maitstawad jõuluroad. Lale pandi siit ja sealt magusamaid suutäisi ette ja wiimaks tõstis onuproua weel tuus suurt pannkooki tale talbreku peale. Kuid kõigest agarusest hoolimata ei saanud Uts kõigist jagu ja pidi tolm tütti talbrekusse jätma.

„Oletsin ma seda teadnud, et need kolm kooki järele jääwad, siis oletsin nad enne teija ära söönud,“ ütles ta lahetsedes. —or.

Kindel tundemärk.

„Ja waadake, kui toredad tanguworstid ma tänan teile valmistasin!“

„Teie maitstawad ja peaaigi, wärsked: ma leidsin ühe jeeft tüki eilast ajalehte.“ —or.

„ELEKTRA“

Tallinnas, Suurel Karja uul. nr. 11.

Telefon 7—41. Postkast 133.

Wõtab oma peale kõiksugu elektriwalgustuse sisseadmist, jõumasinate ülespanemist, elektrikellade ja telefonide korraldamist, wilunud asjatundjate ametnikude poolt kõige rutema aja jooksul. Ladus on alati

suur väljawalik

elektri taskulampisi, akkomulatorisi, batareisi ja kõiksugu elektrimaterjali.

Piltidega illustatud ajakirja

Meie Matsi tellimiste vastuwõtmine 1917 a. peale on awatud.

Sõja algusest peale „Seaduse“ kirjastusel ilmudes on „Meie Mats“ laialbastes ringlondades ruttu armsaks saanud ja omale tuhandeid uusi lugejaid juure wõitnud, sellega kõigeloetawamaks ajakirjaks Cestis tõusnud.

Meie Matsi siuks on ilusad põnewad romanid; Cesti sõjameeste kirjeldused sõjawälja elust, nende pilbid ja luuletused; Cesti kirjaniitude algupärased tööd; lühemad uudisjutud ja segajõnumid sõjapäiwist. Sõja ajal tuulmata kõrgest terkinud hindadest hoolimata ilmub igas numris rohkest päewajundmuste kohaseid pilta tobu- ja väljamaalt.

Selle tõlke siisu kõrwal lõbustab Meie Mats oma suhtruta, lihata ja küttepuudeta jäänud lugejaid endist wiisi, neile jõudumööda oma pilgete ja muigamistega, tähtsusega tarbeainete puudust tajuda piilides. seda estmese

Meie Mats räägib arusaadawalt rahwameeles ja teeb nalja rahwameeles!

Tellimise hind kättesaamisega: aastas 5 r. 50 L., 6 kuu eest 3 r., 3 kuu eest 1 r. 60 L. Toimetusest ise ära wiies: aastas 4 r. 50 L., 6 kuu eest 2 r. 30 L., 3 kuu eest 1 r. 30 L. Üksiku numri hind 15 kop.

Proowinnumrid 15-kopitalise margi eest.

Tellimisi wõtatakse wastu: Tallinnas, Seaduse raamatukaupluses Harju ja Räätki uul. nurgal nr. 46/15. Teistes linnades ja maal: kõigis raamatukauplustes.

Kirjalik tellimise adreß wäljastele tellijatele: г. Ревель, редакция журнала „Мейе Матс“. („Meie Matsi“ toimetus, Tallinnas).

Tellimistega palume rutata, et lehtede saatmises wahet ei tuleks!

N. B. Üksikute numrite ostjaid palume lahete tähele panna, et neile ostmisel mõnda teist „Meie Matsi“ nime- ja kujulist lehte meie lehe asemel kätte ei pistetaks.